

Møte tirsdag den 26. februar kl. 11.50

President: Geir - Ketil Hansen

Dagsorden (nr.17):

1. Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (Innst. O. nr. 27 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 30 (2001-2002))
2. Referat

Statsråd Kristin Clemet overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Sak nr. 1

Innstilling fra kirke-, utdannings- og forskningskomiteen om lov om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) (Innst. O. nr. 27 (2001-2002), jf. Ot.prp. nr. 30 (2001-2002))

Eva M. Nielsen (A) (ordfører for saken): Proposisjonen gjelder ulike endringer i opplæringsloven med tilhørende forskrifter. Lovforslaget følger opp Stortingets vedtak om at KRL-faget i grunnskolen skal hete kristendoms-, religions- og livssynskunnskap, jf. Innst. S. nr. 240 for 2000-2001.

Videre foreslås en endring slik at ansvaret for skyss av førskolebarn overføres fra fylkeskommunene til kommunene. Dette er for å gi rom for større samordning.

Hovedelementet i saken er likevel spørsmålet om hvem som skal stå ansvarlig for opplæring av pasienter i medisinske institusjoner etter at staten nå har overtatt ansvaret for disse. Skal fylkeskommunene fortsatt ha ansvaret, eller bør det gå over til staten etter sykehusreformen? En samlet komite viser til at det er behov for å avklare hvorvidt staten eller fylkeskommunen skal ha det framtidige juridiske, faglige og økonomiske ansvaret for opplæring av pasientene. Vurderingen av dette har vært ute på en relativt bred høringsrunde. Det gav som resultat at 25 av instansene går inn for statlig ansvarsovertakelse, og 24 går inn for at fylkeskommunen skal ha ansvaret slik som i dag. Dette mener ti av fylkeskommunene og opplæringsorganisasjonene. Flere av instansene vektlegger at de nye helseforetakene først bør finne sin form og ha et godt grep om de helsefaglige utfordringene før man vurderer å pålegge dem opplæringsansvar. Komiteens flertall sier seg etter en samlet vurdering enig i at fylkeskommunen fortsatt skal oppfylle retten til å gi spesialpedagogisk hjelp, gi grunnskoleopplæring og vidaregåande opplæring for klienter i sosiale og medisinske institusjoner. Fylkeskommunen organiserer i dag opplæringsvirksomheten litt ulikt. Det finnes eksempler på at kommunen der institusjonen ligger, driver all undervisning, og at fylket gjennom samarbeidsavtaler kjøper denne tjenesten. Flertallet ser det som viktig at gode og fleksible løs-

ninger videreføres. En prolongering av dagens ordning vil heller ikke skape behov for nye administrative enheter.

Det er et poeng i denne saken at samme forvaltningsnivå bør ha ansvaret for opplæringa både i sosiale og medisinske institusjoner, dette fordi en del pasienter er elev-er begge steder. Flertallet har videre sluttet seg til at det blir gjennomført en fullstendig gjennomgang av opplæringsvirksomheten ved de medisinske institusjonene, deriblant institusjonene under kapitlene 221 og 243, samt at ansvaret etter opplæringsloven for skyss av skolebarn overføres fra fylkeskommunene til kommunene.

Som nevnt innledningsvis vil Odelstinget i dag følge opp Stortingets vedtak om at KRL-faget skal hete «Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap». Arbeiderpartiet foreslo i Innst. S. nr. 240 for 2000-2001 at faget skulle hete «Tro og livssyn». Da vi ikke fikk flertall for dette, tar Arbeiderpartiet stortingsflertallets vedtak til etterretning, og fremmer ikke noe endringsforslag i dag.

Jan Olav Olsen (H): Som saksordføreren har gjort greit rede for, gjelder saken tre endringer i opplæringsloven: spørsmålet om hvilken instans som skal ha opplæringsansvar for pasienter i de tidligere fylkeskommunale helseinstitusjonene, endring av navnet på KRL-faget og overføring av ansvar for skyss av førskolebarn fra fylkeskommune til kommune.

Høyre slutter seg til komiteens tilråding til vedtak. Vi er enig i at ansvaret for opplæring i medisinske institusjoner fortsatt skal ligge hos fylkeskommunen. Den viktigste begrunnelsen for vårt standpunkt er at det er fylkeskommunene som har det generelle ansvar for vidaregåande opplæring, som har fagkompetanse og et ferdig utbygd apparat til å håndtere dette området. Det er viktig at det ikke bygges opp nye administrative enheter for å ta ansvar for et saksområde som allerede er ivaretatt gjennom eksisterende apparat. Det er også viktig at et fylkeskommunalt ansvar vil gi større sammenheng mellom det opplæringstilbudet som gis før, under og etter institusjonsoppholdet, altså et best mulig tilbud til den enkelte elev. For Høyre er det viktig at dette organiseres slik at det blir best for enkelteleven. Fra Høyres side ser vi derfor ingen grunn til å gjøre endring i det ansvarsforhold som er i dag. Et flertall av de fylkeskommuner som har uttalt seg i saken, er også enig i denne konklusjonen.

Når det gjelder spørsmålet om skyss av førskolebarn, er vi fra Høyres side enig i at dette overføres til kommunene. Dette vil være i tråd med det finansielle ansvarsprinsippet, og et klart flertall av de kommunene som har uttalt seg i høringen om saken i forbindelse med St.meld. nr. 31 for 2000-2001, har også sagt seg enig i at kommunene skal få dette ansvaret.

Jeg vil imidlertid vise til flertallsmerknaden fra komiteen som viser til Sem-erklæringen, der det står at Samarbeidsregjeringen vil fremme forslag om å «overføre ansvaret for skoleskyss for grunnskoleelever til kommunene». For å få fram totalkostnadene ved endringer i skolestrukturen – det vil som oftest si nedlegging av skoler – vil en slik ansvarsoverføring være viktig. Siden dårlig

økonomi er den vanligste begrunnelse for endring av skolestrukturen, må det være viktig at de totale kostnadene blir synliggjort, og dette mener vi bedre vil kunne sikres ved også å legge skoleskyssansvaret for grunnskoleelever til kommunene. Flertallet forutsetter at Regjeringen så raskt som mulig vil fremme forslag om nødvendig endring av opplæringsloven også på dette punkt i tråd med Sem-erklæringen, som ble lagt fram ved regjeringsskiftet, og vi mener at dette bør kunne skje relativt raskt.

Ursula Evje (FrP): Saksordføreren har gitt en god redegjørelse om sakens innhold.

Ett av hovedelementene i saken er knyttet til nettopp fylkeskommunen. Fylkeskommunen er et forvaltningsorgan som Fremskrittspartiet pr. i dag står alene om å ville fjerne. Ansvar for en rekke oppgaver har det siste året blitt flyttet fra fylkeskommunene til staten, mens det virker som om opplæring i medisinske institusjoner er et ansvar som skal legges til fylkeskommunene også i fremtiden, for at de fortsatt skal ha livets rett.

Det er med en viss undring vi registrerer at Høyre er med i dette flertallet. Flertallet i komiteen bruker som begrunnelse at fylkeskommunen besitter kunnskap og kompetanse som er så mye bedre enn det staten vil kunne skaffe til veie. Oppfatningen til flertallet synes å være løst fundamentert og bedre egnet til seigpining istedenfor et presist og enkelt grep. Et vedtak om nedleggelse av fylkeskommunen vil klargjøre ansvars- og ansettelsesforhold for opplæringen både for elevene og de ansatte. Etter Fremskrittspartiets syn er det flertallet gjør, å gi kunstig åndedrett for å opprettholde det organisatorisk unødvendige mellomledet i forvaltningen enda litt lenger, mens man leter etter andre gode ideer som vil hindre en helt nødvendig effektivisering og kostnadsrasjonalisering. De ansatte og deres kunnskaper er de samme enten de har fylkeskommunen eller staten som arbeidsgiver. Det er ikke slik at staten ikke kan bygge opp et sterkt faglig miljø til å ta hånd om undervisningen ved de medisinske institusjoner. Fylkeskommunen er og vil fortsette å være et fordyrende og bortkastet forvaltningsledd.

Det vi muligens kan være enige om, er at det blir gjennomført en fullstendig gjennomgang av opplæringsvirksomheten ved de medisinske institusjonene, deriblant institusjonene under kapitlene 221 og 243. Forslaget i Ot.prp. nr. 30 om at staten kan gi pålegg om opplæring i enkelttilfeller er også så selvsagt at det burde ha vært unødvendig å påpeke dette i innstillingen. Hvis ikke staten kan gi pålegg, skulle det være meget interessant å vite hvem som til syvende og sist kan styre opplæringen.

For Fremskrittspartiet er det viktig at brukernes rettsikkerhet er ivaretatt på en fullverdig og sikker måte. Men i dag fremstår lovverket dessverre som utilstrekkelig og mangelfullt, for brukernes rettsikkerhet ser slett ikke ut til å være ivaretatt verken av staten, fylkeskommunene eller kommunene. I beste fall er dette en glipp fra et flertall da loven ble vedtatt. Men siden viljen og evnen til korreksjoner synes å sitte langt inne, er nok en slik vurdering vel optimistisk.

Fremskrittspartiet mener at retten til å gi pålegg allerede eksisterer, for det kan ikke være slik at barna har plikt til å ta imot opplæring – selv om de ikke lærer så mye, ei heller å lese og skrive. Det er rimelig klart at kvalitativt innhold og garanti for at man tilegner seg de enkleste basiskunnskaper, er et lotteri på ulike skoler. Får man en engasjert og dyktig lærer, er mye vunnet. Takk for at det finnes mange gode, engasjerte og dyktige lærere! Er man som bruker ikke heldig med læreren eller ledelsen på den skolen man blir beordret til, er barnets rettssikkerhet i fare, også fordi loven er utformet på en slik måte at det er skolens ansatte og pedagogisk-psykologisk tjeneste og ikke eleven eller elevens foresatte som skal definere hvilket opplæringsnivå det er rimelig å arbeide fram imot.

Når det gjelder dekning av skyssutgifter, kan dette skje etter vurdering av avstand eller som en selvstendig vurdering av fare. Dette synes å være greit, men praksis viser at avstandsbegrepet ofte blir tøyd både vidt og bredt. Noen kommuner tolker loven slik at avstanden regnes fra dør til dør, andre tolker loven slik at avstanden gjelder fra nærmeste holdeplass til skolens nærmeste holdeplass. Hvis en elev f.eks. har to kilometer å gå til den nærmeste bussholdeplassen, vil en slik fortolkning virke meningsløs for foreldrene basert på avstandsbegrepet, og enda mer meningsløs når vurdering av faremomentet ikke er tatt med i det hele tatt. Farebegrepet tolkes også ulikt fra kommune til kommune. Ved nedleggelse av grendeskoler er det klart at dersom det økonomiske ansvaret for skyss av skolebarn også i sin helhet overføres til kommunene, vil mange av de økonomiske argumentene som blir brukt av kommunene for å legge ned, falle bort. Da må administrasjonen som saksbehandler se de reelle kostnadene i sammenheng.

Dette bildet er ikke fullkomment, for de totale samfunnskostnadene, f.eks. merutgifter og ekstra tidsforbruk for foreldrene ved skolefritidsordning, foreldremøter m.m. i forhold til skolen, synliggjøres ikke overhodet.

Fremskrittspartiet hadde håpet at den sittende regjering raskt ville fremme nødvendige lovforslag, slik at en fragmentering av lovarbeidet – som det vi behandler i dag – ikke hadde forekommet. Ønskene og handlingene er omtalt og understreket i Sem-erklæringen, som slår fast at det skal fremmes forslag om å overføre ansvaret for skoleskyss for grunnskoleelever til kommunene.

Fremskrittspartiet har i sitt program en helt annen modell for skole og opplæring enn det flertallet er talspersoner for. Modellen er basert på kvalitet, kvalitetssikring og elevens rettssikkerhet, og på at nødvendige penger for å gi opplæring på et høyt kvalitetsnivå følger den enkelte elev.

I tillegg har Fremskrittspartiet gjennom mange år hatt et meget sterkt ønske om å fjerne fylkeskommunene som et kunstig og helt unødvendig organisatorisk mellomledd. Fremskrittspartiet vil derfor gå imot de endringene i odelstingsproposisjonen om opplæringslovens paragrafer som sementerer fylkeskommunens ansvar og eksistensgrunnlag. Dette gjelder §§ 13-2 og 13-3.

Arne Lyngstad (KrF): Kristelig Folkeparti er med på flertallsinnstillingen i dagens sak, og jeg skal bare kort begrunne det.

I Kristelig Folkeparti er vi enig i at fylkeskommunene fortsatt skal oppfylle retten til å gi opplæring for klienter i sosiale og medisinske institusjoner. Det er slik i dag. Dette er en videreføring, og vil derfor ikke være noe nytt. Det avgjørende er imidlertid at fylkeskommunalt ansvar trolig gir bedre sammenheng mellom opplæringstilbud som blir gitt før, under og etter institusjonsopphold, og dermed vil tilknytningen til det ordinære skoleverket bli bedre ivare tatt. Det er viktig av hensyn til eleven, og helt i tråd med ønsket om å ha brukeren i fokus. Slik sett er jeg litt overrasket over at Fremskrittspartiet gjør denne debatten til et spørsmål om fylkeskommunens framtid. Ellers slutter jeg meg til det som saksordføreren har sagt om dette.

Det andre spørsmålet gjelder ansvaret for skyss av førskolebarn etter opplæringsloven, om det også skal overføres til kommunene. Kristelig Folkeparti er enig også i det. Her må vi se det i sammenheng med ønsket om å overføre ansvaret for all skoleskyss til kommunene, slik det politiske grunnlaget for Samarbeidsregjeringen, Sem-erklæringen, legger opp til. Kristelig Folkeparti mener det lettere vil synliggjøre alle samfunnskostnader knyttet til nedleggelse av grendeskoler, når vi får ansvaret over på kommunene. Her registrerer jeg med tilfredshet at Kristelig Folkeparti og Fremskrittspartiet er helt enige.

Når det gjelder KRL-faget, støtter vi lovendringen, for det gir faget et mer dekkende navn.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Odelstinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Komiteen hadde innstillet til Odelstinget å gjøre slikt vedtak til

I o v
om endringer i lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova)

I

I lov 17. juli 1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa (opplæringslova) blir det gjort følgende endringar:

§ 2-3 første ledd første punktum skal lyde:

Grunnskoleopplæringa skal omfatte *kristendoms-, religions- og livssynskunnskap*, norsk, matematikk, framandspråk, kroppøving, kunnskap om heimen, samfunnet og naturen, og estetisk, praktisk og sosial opplæring.

Overskrifta til § 2-4 skal lyde:

Undervisninga i faget *kristendoms-, religions- og livssynskunnskap*. Fritak frå religiøse aktivitetar m.m.

§ 2-4 første, andre og tredje leddet skal lyde:

Undervisninga i *kristendoms-, religions- og livssynskunnskap* skal

- gje grundig kjennskap til Bibelen og kristendommen som kulturarv og evangelisk-luthersk tru,
- gje kjennskap til andre kristne kyrkjesamfunn,
- gje kjennskap til andre verdsreligionar og livssyn, etiske og filosofiske emne,
- fremje forståing og respekt for kristne og humanistiske verdiar og
- fremje forståing, respekt og evne til dialog mellom menneske med ulik oppfatning av trudoms- og livssynsspørsmål.

Kristendoms-, religions- og livssynskunnskap er eit ordinært skolefag som normalt skal samle alle elevar. Undervisninga i faget skal ikkje vere forkynnande.

Den som skal undervise i *kristendoms-, religions- og livssynskunnskap*, skal ta utgangspunkt i grunnskolen sin føremålsparagraf i § 1-2 og presentera kristendommen, dei ulike religionar og livssyn ut frå sin eigenart. Dei same pedagogiske prinsipp skal leggjast til grunn for undervisninga i dei ulike emne.

§ 4A-4 første leddet skal lyde:

For opplæringa etter dette kapitlet gjeld §§ 13-1 til 13-3 a.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Videre var innstillet:

Overskrifta til § 13-2 skal lyde:

Plikt for fylkeskommunen til å sørge for grunnskoleopplæring, spesialpedagogisk *hjelp og vidaregåande opplæring i sosiale institusjonar*

§ 13-2 første leddet skal lyde:

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring, spesialpedagogisk *hjelp og vidaregåande opplæring i sosiale institusjonar* som fylkeskommunen har ansvaret for å drive.

Ny § 13-3 a skal lyde:

Plikt for fylkeskommunen til å sørge for grunnskoleopplæring, spesialpedagogisk hjelp og vidaregåande opplæring i helseinstitusjonar som regionale helseføretak eig.

Fylkeskommunen skal oppfylle retten til grunnskoleopplæring, spesialpedagogisk hjelp og vidaregåande opplæring etter lova her for pasientar i helseinstitusjonar som det regionale helseføretaket, oppretta etter helseføretakslova § 8, eig i fylkeskommunen. Helseføretaket skal sørge for nødvendige lokale med inventar og utstyr til opplæringa.

Departementet gir nærmare forskrifter eller pålegg i enkelttilfelle om ansvaret til fylkeskommunen.

Presidenten: Fremskrittspartiet har varslet at de går imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes med 52 mot 12 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 12.15.37)

Videre var innstillet:

§ 13-4 første leddet skal lyde:

Kommunen er ansvarleg for skyss av grunnskoleelevar og vaksne som har rett til skyss på grunn av særleg farleg eller vanskeleg skoleveg. *Kommunen er ansvarleg for å oppfylle retten til skyss av førskolebarn etter § 7-6.* Kommunen skal oppfylle retten til reisefølge og tilsyn for førskolebarn, grunnskoleelevar og vaksne. Elles er fylkeskommunen ansvarleg for skyss, reisefølge og tilsyn etter reglane i kapittel 7. Kommunane betaler refusjon etter persontakst for grunnskoleelevar og vaksne som blir skyssa av fylkeskommunen.

II

Endringane i § 13-2 og ny § 13-3 a trer i kraft straks.

Dei andre endringane trer i kraft til den tid Kongen fastset. Dei enkelte reglane i lova kan setjast i verk til ulik tid.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling bifaltes enstemmig.

Presidenten: Det voteres over lovens overskrift og loven i sin helhet.

V o t e r i n g :

Lovens overskrift og loven i sin helhet bifaltes enstemmig.

Presidenten: Lovvedtaket vil bli sendt Lagtinget.

S a k n r . 2

Referat

1. (63) Lov om endring i lov 18. juli 1958 nr. 2 om offentlige tjenestetvister (Ot.prp. nr. 38 (2001-2002))
Enst.: Sendes familie-, kultur- og administrasjonskomiteen.
2. (64) Geir Johan Gjerde, Gjerdsvika, sender skriv dattert 6. februar 2002 med anmodning om riksrettstiltale mot tidligere landbruksminister Bjarne Håkon Hanssen på grunn av den vanskelige økonomiske situasjonen i landbruket.
Enst.: Henlegges.

Møtet hevet kl. 12.16.
